

соціальними послугами, що, на нашу думку, допоможе вдосконалити задоволення потреб таких дітей, осіб із їх числа, а також біологічних батьків, опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів, усиновлювачів та наставників.

Список використаних джерел:

1. Всеукраїнська програма ментального здоров'я за ініціативою Олени Зеленської. (2023). “Ти як?” URI: <https://www.howareu.com/#section-help-child-text>
2. Департамент соціальної політики Дніпровської міської ради. (2024) Денний центр соціально-психологічної допомоги постраждалим від домашнього насильства”. URI: <https://socialpolitica.dnipro rada.gov.ua/services/dennij-tsentr-sotsialno-psykholohichnoi-dopomohy/>
3. ЗАКОН УКРАЇНИ Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. (2005). URI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15#Text>
4. Кабінет Міністрів України. (2008). ПОСТАНОВА № 866. URI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/866-2008-%D0%BF#n15>
5. Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 2118. (2023). ПЕРЕЛІК психосоціальних послуг з надання психосоціальної допомоги. URI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0127-24#n4>
6. Один день в дитячому будинку разом з Першою Леді. Світ навиворіт. Україна. 12 випуск https://www.youtube.com/watch?v=XtIsYTb2-NA&ab_channel=%D0%A1%D0%92%D0%86%D0%A2%D0%9D%D0%90%D0%92%D0%98%D0%92%D0%9E%D0%A0%D0%86%D0%A2
7. Синякова В. Б. (2021) “Психологічні особливості дітей, позбавлених батьківського піклування”. Проблеми сучасної психології No 4 (23). URI: <http://www.journalsofznu.zp.ua/index.php/psych/article/view/2610/2489>
8. СОС Дитячі містечка в Україні, Харківський інститут соціальних досліджень. (2022). Результати дослідження щодо становища сімей із дітьми, ПС, ДБСТ в умовах війни. URI: <https://sos-ukraine.org/wp-content/uploads/2023/02/rezultaty-doslidzhennya-dity-i-vijna-veresen-lystopad-2022r.pdf>
9. Соціальні стандарти та пільги, які надаються дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування. URI: <https://wiki.legalaid.gov.ua/>
10. Стельмашук Х. Р. (2019). Психологічні чинники особистісної стресостійкості дітей-сиріт. Львівський Національний Університет імені Івана Франка, Львів.
11. Declaration of the rights of the child (1959), Proclaimed by General Assembly Resolution 1386(XIV). URI: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_384#Text
12. Key recommendations on the reform of Ukraine’s child protection and care system.(2023) URI: https://www.socialserviceworkforce.org/system/files/resource/files/Reform_Ukraine_child_protection.pdf
13. Opening doors for europe’s children. (2014). Deinstitutionalisation and quality alternative care for children in europe. Lessons learned and the way forward. Working paper. URI: https://www.openingdoors.eu/wp-content/uploads/2018/03/MSE_Publication_15032018_web.pdf

Романова Н.Ф., кандидат педагогічних наук,
доцентка кафедри «Школа соціальної роботи ім. В.І. Полтавця»,
Національний університет «Києво-Могилянська Академія»
natalia.romanova@ukma.edu.ua

ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ У СФЕРІ ПАЛІАТИВНОЇ ДОПОМОГИ

З прийняттям Наказу Міністерства охорони здоров'я України № 1308 «Про удосконалення організації надання паліативної допомоги в Україні» (2020) питання підготовки майбутніх соціальних працівників для роботи в закладах паліативної допомоги спільно з медичними працівниками є дуже актуальним та потребує детального вивчення.

Наразі до паліативної мережі входять відділення паліативної допомоги, дитячі центри медичної реабілітації та паліативної допомоги, відділи мобільної паліативної допомоги, кабінети лікування хронічного болю та паліативної допомоги, хоспіси тощо. Однак сьогодні доволі важко сказати, чим має відрізнятися підготовка соціальних працівників до роботи у кожному з цих закладів, з врахуванням змісту існуючих послуг, які в чомусь схожі, але в чомусь – відмінні. Окремо постає проблема, пов'язана з визначенням ролі та функцій соціального працівника як члена мультидисциплінарної команди у процесі роботи не тільки з пацієнтами, але й членами їх родин. Тож є необхідність розробити методичні рекомендації з їх консультування.

Проведений аналіз наукових досліджень з даної проблематики свідчить, що процес обговорення вже розпочався, але він носить фрагментарний характер. Наприклад, деякі дослідники обговорюють саму «проблему підготовки медичних фахівців та готовність студентів до надання паліативної допомоги» (Шевченко, 2017), особливості формування «паліативної компетентності студентів-медиків» (Бугаєвська & Рега, 2016), визначаються «недоліки професійної підготовки медичних працівників та недосконале висвітлення паліативної проблематики у навчальній літературі» (Білик, 2018). У деяких роботах (Щербакова & Костіна, 2022) описується «досвід соціальної роботи з паліативними хворими з числа людей похилого віку в умовах військового стану».

Про організаційну складову цього процесу йдеться у кількох нормативних документах профільних міністерств (Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства соціальної політики України). Зокрема, про організацію процесу паліативної допомоги «відповідно до потреб та клінічного маршруту пацієнтів на основі мультидисциплінарного підходу та надання соціальної послуги паліативного догляду» йдеться в Порядку взаємодії суб'єктів при наданні соціальної послуги паліативного догляду вдома невиліковним хворим (2014). Надання послуги паліативного догляду вдома прописано в державному стандарті, де вказано, що соціальний працівник обов'язково має входити до складу мультидисциплінарної команди (Державний стандарт соціальної послуги паліативного догляду Міністерства соціальної політики України, 2024). Деякі вимоги, які відповідають потребам паліативних пацієнтів та

членів їх родин, закладені у «Довіднику кваліфікаційних характеристик професій працівників», де вказано, що соціальний працівник повинен знати про «порядок та методи проведення комплексного визначення стану та індивідуальних потреб отримувачів соціальних послуг; основи догляду за хворими; надання першої медичної допомоги; вимоги до складання індивідуального плану надання соціальних послуг; техніки інтерв'ювання та консультування отримувачів соціальних послуг» (Довідник кваліфікаційних характеристики професій працівників. Випуск 80. Соціальні послуги, 2017). Однак досліджень щодо змісту підготовки соціальних працівників у сфері паліативної допомоги з врахуванням медичної складової нами не виявлено.

За кілька останніх років у Школі соціальної роботи ім. В.І. Полтавця НаУКМА сформовано деякі напрацювання із означеної проблематики в межах навчального курсу «Соціальна робота у сфері паліативної допомоги», що викладається для студентів 3 курсу в межах ОП «231 Соціальна робота». Певна кількість лекцій та семінарів, тематично пов'язаних з медичною складовою, проводиться на базі паліативних закладів у м. Києві. Тобто студенти разом з медиками мають змогу обговорити деталі співпраці та питання, пов'язані зі змістом їхньої підготовки. Наразі найбільш актуальними темами для вивчення є:

- 1) розмежування ролі соціального працівника та медиків при роботі з пацієнтами, з врахуванням клінічного протоколу лікування;
- 2) напрацювання документу (протоколу, положення) щодо взаємодії соціального працівника з пацієнтами та їх рідними без участі медичного працівника;
- 3) організація процесу інформування пацієнтів/родичів та близьких на початковому етапі паліативної допомоги, роль соціального працівника у цьому процесі;
- 4) основні відмінності у роботі соціального працівника, який працює у різних закладах спеціалізованої паліативної та хоспісної допомоги;
- 5) перспективи впровадження клінічної соціальної роботи в Україні;
- 6) етичні дилеми у роботі соціального працівника з різними групами паліативних пацієнтів та їх вирішення;
- 7) профілактика вигорання соціального працівника у паліативних закладах, супервізія на різних етапах вигорання.

Отже, врахування вищезазначених тем в межах навчального курсу «Соціальна робота у сфері паліативної допомоги» ОП «231 Соціальна робота» є важливою складовою підготовки соціальних працівників до роботи у сфері паліативної допомоги. Їх вивчення допоможе сформувати необхідні знання та навички для успішної професійної діяльності з пацієнтами та членами їх родин у спеціалізованих паліативних закладах.

Список використаних джерел:

1. Білик Л.В. (2018) Професійна підготовка студентів-медиків до догляду за хворими із синдромом хронічного болю. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Випуск 60'2018. с. 48-51
2. Довідник кваліфікаційних характеристики професій працівників. Випуск 80. Соціальні послуги (2017). Затверджено Наказом Міністерства соціальної політики 29.03.2017 (№ 518) с. 49 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0518739-17#n11> (дата звернення: 10.03.2024)
3. Державний стандарт соціальної послуги паліативного догляду (2024). Затверджено Наказом Міністерства соціальної політики 20.02.2024 (№ 70-Н) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0504-24#Text> (дата звернення: 10.03.2024)
4. Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 1308 «Про удосконалення організації надання паліативної допомоги в Україні» (2020) URL: <https://ips.ligazakon.net/document/RE34892?an=2> (дата звернення: 10.03.2024)
5. Порядок взаємодії суб'єктів при наданні соціальної послуги паліативного догляду вдома невиліковним хворим (2014). Затверджено спільним Наказом Міністерства соціальної політики та Міністерства охорони здоров'я 23.05.2014 (№ 317/353) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0625-14#Text> (дата звернення: 10.03.2024)
6. Шевченко А.О. (2017) Підготовка фахівців у системі hospісної та паліативної допомоги на прикладі комунального закладу «Бериславський медичний коледж» Херсонської обласної ради. Медсестринство. № 4 <file:///C:/Users/Admin/Downloads/admin,+8555-31735-1-CE.pdf>

Іванова О.Л., магістр соціальної роботи,
старша викладачка кафедри «Школа соціальної роботи ім. В.І. Полтавця»,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
olena.l.ivanova@ukma.edu.ua
Скрипник Є.Д., студентка БП-4
кафедри «Школа соціальної роботи ім. В.І. Полтавця»,
Національний університет «Києво-Могилянська Академія»
yelyzaveta.skrypnyk@ukma.edu.ua

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ З РАС

Для цілісного розвитку дитини та її функціонування в суспільстві важливим чинником постає соціалізація. Дослідники в соціальній сфері розглядають соціалізацію як процес і результат входження людини з власними соціальними зв'язками в соціум, що призводить до становлення індивіда (Зверева, 2012). Соціалізація передбачає формування в людини соціальних якостей, знань та навичок, а також засвоєння норм і цінностей, притаманних певному суспільству.

Науковці різних галузей вивчають питання соціалізації, проте особливості соціалізації дітей з розладами аутистичного спектра (РАС) - недостатньо досліджена тема. Поняття «РАС» використовують щодо поєднання:

- 1) порушень соціальної комунікації та соціальної взаємодії;